

نوشتاری از آیت‌الله عبدالله جوادی آملی

غدیر، روز یأس کفار و اکمال دین

غدیر یکی از روزهای بسیار مهم در تاریخ زندگی پیامبر اسلام (ص) بلکه مهم‌ترین حادثه در تاریخ اسلام است، زیرا روزی است که پیامبر اسلام (ص) امیرالمؤمنین علی را رسماً برای جانشینی خود تعیین کرد. روزی که کفار در میان امواج یأس فرورفتند، زیرا آنها انتظار داشتند آیین اسلام قائم به شخص باشد و با از میان رفتن پیامبر اوضاع به حال سابق بازگردد و اسلام به تدریج برچیده شود، چنانکه در جنگ احد وقتی پیامبر (ص) مجروح شد و عده‌ای شایع کردند آن حضرت کشته شده، شیوع این خبر باعث ایجاد امید و اثر مثبت در کفار و مشرکان و تزلزل در میان مسلمانان شد به گونه‌ای که عده‌ای به سرعت از میدان جنگ خارج شدند.

روى آن تصمیم گرفته شده است. همان طوری که خداوند درباره امور مهم می‌فرماید: ان ذلک من عزم الامور یعنی کاری است که باید درباره آن تصمیم گرفت. یهودیان و مسیحیان هم دین خود را الهی و برحق می‌دانستند و می‌گفتند: «من یدخل الجنة الا من کان هوذا او نصراً»^(۱) از این رو گاهی رسول خدا را دیوانه و گاهی سحر و گاهی کاهن و گاهی شاعر می‌خواندند. در واقع آنها بر ۲ کار تصمیم گرفته بودند:

۱- آیین خود را حفظ کنند از این رو می‌گفتند بروید و دین خود را حفظ کنید.
۲- از طرفی تلاش می‌کردند اسلام را به هر وضعی است ناپود کنند: «بریسدون ان یطفنوا نوره الله بفاوههم»^(۲) تلاش شان این بود که نور خدا را خاموش کنند و برای خاموش کردن نور الهی هم مشرکین نقش داشتند و هم کافران اما خداوند نورش را تمام می‌کند، آنها می‌خواستند دین شما را از شما بگیرند. در واقع دشمنی و مخالفت مشرکان و کافران و خاک نیست بلکه برای خاموش کردن چراغ دین است و آنها از هر فرصتی برای این منظور استفاده می‌کنند بنابراین با اینکه کافران و مشرکان می‌خواستند با به سازش کشاندن پیامبر و برافروختن شعله دین را از بین ببرند اما در روز عید غدیر حادثه مهمی رخ داد که کافران مایوس شدند

کفر از بین برند اما در روز عید غدیر حادثه مهمی رخ داد که کافران مایوس شدند و آن نصب علی (ع) است. کافران مایوس شدند و آن نصب علی (ع) به‌عنوان ولی و جانشین پیامبر (ص) بود، زیرا آنها علی (ع) را شناخته بودند که او کیست و چه می‌کند و چه می‌گوید، از این رو با روی کار آمدن علی (ع) آن طمع خام به یأس مبدل شد.

آن حضرت بوده است و بعد از آن تجال آن حضرت این شستون برعهده خلیفه آن حضرت است و این خلیفه باید با مستخلف‌عنه، سختی و هماهنگی داشته باشد لذا جانشین رسول خدا از مقام عصمت برخوردار بود تا بتواند با برخورداری از این ویژگی به تفسیر معصومانه وحی و اجرای آن بپردازد.

لازم خود رسیده است. روضیت لکم الاسلام دین اسلام را به‌عنوان دین نهایی برای شما پذیرفتم یعنی غدیر روزی است که اسلام بنا تکمیل برنامه‌هایش به‌عنوان آیین نهایی از طرف خداوند پذیرفته شده است و با توجه به اینکه در این روز علی (ع) به‌عنوان جانشین پیامبر منصوب شد روشن می‌شود نعمت الهی بدون جهت یافتن با رهبری الهی تمام و مرضی خدا نیست.

تا آنحضرت رسول عن تبلیغه و ادائه و الله سبحانه یقول: ما فرطنا فی الکتاب من شیء و فیه تبیان لکل شیء. آیا خدا دین کاملی نازل کرده است ولی پیامبر در تبلیغ و ادای آن کوتاهی کرده است حال آنکه خداي متعال می‌فرماید: ما چیزی در قرآن فروگذار نکردیم و در قرآن بیان همه چیز آمده است. بدیهی است هیچ مسلمانی این احتمال را درباره پیامبر نمی‌دهد که او در تبلیغ و ادای رسالت خود کوتاهی کرده باشد چرا که در تبلیغ و ادای وحی معنای آن وابسته به هدفی است که از متعلق آن نظر منظر است.

تمام فقصر الرسول عن تبلیغه و ادائه و الله سبحانه یقول: ما فرطنا فی الکتاب من شیء و فیه تبیان لکل شیء. آیا خدا دین کاملی نازل کرده است ولی پیامبر در تبلیغ و ادای آن کوتاهی کرده است حال آنکه خداي متعال می‌فرماید: ما چیزی در قرآن فروگذار نکردیم و در قرآن بیان همه چیز آمده است. بدیهی است هیچ مسلمانی این احتمال را درباره پیامبر نمی‌دهد که او در تبلیغ و ادای رسالت خود کوتاهی کرده باشد چرا که در تبلیغ و ادای وحی معنای آن وابسته به هدفی است که از متعلق آن نظر منظر است.

و اعظم ما افتراض سبحانه من تلک الحقوق حق الوالی علی الرعیه و حق الرعیه علی الوالی فریضه فرضیه الله سبحانه علی کل فعلها نظاماً لالفهم و عزا لدینهم فلیست تصالح الرعیه الا بصالح الولاة و لا تصالح الولاة الا باستقامه الرعیه فاذا ات الرعیه الی الوالی حقه و ادی الوالی الیها حقه اعز الحق بینهم و قامت مناهج الدین و اعتدلت معالم العدل و جرت علی اذلالها السنن، فصلح بذلک الزمان و طمع فی بقاء الدوله و یست مطامع الاعداء»^(۳)

با توجه به اینکه دین خدا کامل است و در روز غدیر به کامل بودن خبر داده است لازم است بدانیم کمال دین تنها به بیان احکام الهی نیست بلکه این دین، مبین و شارح معصوم و مجری معصوم دارد و این را به طور صحیح بیان کنند، هم از آن رو در روایات کمال دین را به ولایت امیرالمؤمنین (ع) می‌داند و این امر در روز عید غدیر خم تحقق پیدا کرده است.

در بیان حقوق الهی بزرگ‌ترین حق، حق رهبر بر مردم و حق مردم بر رهبر است، حق واجبی که خدای سبحان بر ۲ گروه لازم کرده و آن را عامل پایداری پیوند ملت و رهبر و عزت دین قرار داد. پس رعیت اصلاح نمی‌شود جز آنکه زمامداران اصلاح شوند و زمامداران اصلاح نمی‌شوند جز آنکه رعیت و مردم درستکار باشند. آنگاه که مردم حق رهبری را ادا کنند و زمامدار حق مردم را بپردازد، حق در آن جامعه عزت می‌یابد و رفاهای دین پدیدار و نشانه‌های عدالت برقرار و سنت پیامبر (ص) پایدار گردد پس روز گزار اصلاح شود و مردم در تداوم حکومت امیدوار و دشمن در آرزوی مایوس می‌شود»

کمال دین تنها به بیان احکام الهی نیست بلکه این دین، مبین و شارح معصوم و مجری معصوم دارد که هم از آن رو در روایات کمال دین را به ولایت امیرالمؤمنین (ع) می‌داند و این امر در روز عید غدیر خم تحقق پیدا کرده است. پیامبر اکرم (ص) فرمود: «یوم غدیر خم افضل اعیاد امتی و هو الیوم الذی امرنی الله تعالی ذکره فیه نصب اخی علی ابن ابیطالب (ع) علماً لامتی بهتدون به من بعدی و هو الیوم الذی اکمل الله فیه الدین و اتم علی امتی النعمه و رضی بهم الاسلام دیناً»^(۴) روز غدیر خم بافضلیت‌ترین عیدهای امت من است و آن روزی است که خدای سبحان به من امر کرد تا بسزارد علی را به‌عنوان نشانه اتمت منسوب کنم تا آنها بعد از من به وسیله وی هدایت شوند و این روز همان است که دین در آن کامل شده و نعمت بر امت تمام گردید و اسلام به‌عنوان دین برای آنها پسندیده شده است.»

و آتمت علیکم نعمتی خدا در روز عید غدیر نعمت خود را بر امت مسلمان به اتمام رساند و آیین اسلام به تکامل نهایی خود رسید، زیرا بدون تعیین جانشینی برای پیامبر و بدون روشن شدن وضع آینده مسلمانان این آیین به تکامل نهایی نمی‌رسد.

بر اساس این آیه دین نعمتی است که روابط انسان را با خلق و خالق و نظام هستی تنظیم می‌کند و زمینه عبادت و عبادیت را برای او فراهم می‌سازد و با انتخاب جانشین برای پیامبر این نعمت ویژه و مطلق الهی به مرحله پایانی خود می‌رسد و با نصب علی (ع) به‌عنوان جانشین، اسلام نیز به کمال

تکمیل یافته است. همان طوری که خداوند درباره امور مهم می‌فرماید: ان ذلک من عزم الامور یعنی کاری است که باید درباره آن تصمیم گرفت. یهودیان و مسیحیان هم دین خود را الهی و برحق می‌دانستند و می‌گفتند: «من یدخل الجنة الا من کان هوذا او نصراً»^(۱) از این رو گاهی رسول خدا را دیوانه و گاهی سحر و گاهی کاهن و گاهی شاعر می‌خواندند. در واقع آنها بر ۲ کار تصمیم گرفته بودند:

۱- آیین خود را حفظ کنند از این رو می‌گفتند بروید و دین خود را حفظ کنید.
۲- از طرفی تلاش می‌کردند اسلام را به هر وضعی است ناپود کنند: «بریسدون ان یطفنوا نوره الله بفاوههم»^(۲) تلاش شان این بود که نور خدا را خاموش کنند و برای خاموش کردن نور الهی هم مشرکین نقش داشتند و هم کافران اما خداوند نورش را تمام می‌کند، آنها می‌خواستند دین شما را از شما بگیرند. در واقع دشمنی و مخالفت مشرکان و کافران و خاک نیست بلکه برای خاموش کردن چراغ دین است و آنها از هر فرصتی برای این منظور استفاده می‌کنند بنابراین با اینکه کافران و مشرکان می‌خواستند با به سازش کشاندن پیامبر و برافروختن شعله دین را از بین ببرند اما در روز عید غدیر حادثه مهمی رخ داد که کافران مایوس شدند

- کمال دین تنها به بیان احکام الهی نیست بلکه این دین، مبین و شارح معصوم و مجری معصوم دارد که هم از آن رو در روایات کمال دین را به ولایت امیرالمؤمنین (ع) می‌داند و این امر در روز عید غدیر خم تحقق پیدا کرده است.
- ۱- سوره آل عمران، آیه ۱۴۴
 - ۲- سوره مائده، آیه ۳
 - ۳- سوره لقمان، آیه ۱۷
 - ۴- سوره بقره، آیه ۱۱۱
 - ۵- سوره توبه، آیه ۳۲
 - ۶- سوره رعد، آیه ۱۱
 - ۷- سوره فاطر، آیه ۲۸
 - ۸- تفسیر نورالثقلین، ج ۱، ص ۵۸۷
 - ۹- نهج البلاغه، خطبه ۲۱۶
 - ۱۰- اصول کافی، ج ۲، ص ۱۸
 - ۱۱- سوره آل عمران، آیه ۱۹
 - ۱۲- همان، آیه ۸۵
 - ۱۳- نهج البلاغه، خطبه ۸۶
 - ۱۴- تفسیر نورالثقلین، ج ۱، ص ۵۸۹
 - ۱۵- همان
 - ۱۶- سوره نور، آیه ۵۵
- پی‌نوشت‌ها**

دشمنی و مخالفت مشرکان و کافران مخالفت اقلیمی و برای آب و خاک نیست بلکه برای خاموش کردن چراغ دین است و آنها از هر فرصتی برای این منظور استفاده می‌کنند بنابراین با اینکه کافران و مشرکان می‌خواستند با به سازش کشاندن پیامبر و برافروختن شعله جنگ و خاموش کردن نور الهی، دین را از بین ببرند اما در روز عید غدیر حادثه مهمی رخ داد که کافران مایوس شدند